

Det samhällsekonomiska läget just nu - en frostig konjunktur väntar

Patrik Jonasson och Mikaela Bolin
Skandia Kompetensforum 2022-10-28

Sammanfattning

- **Inflations- och räntechock** kyler av global och svensk ekonomi, framför allt 2023
  - Efterfråge- och utbudsstörningar samt postpandemianpassning
- **BNP minskar** 5 kvartal i rad under loppet av 2022 och 2023
- Tudelning av **arbetsmarknaden** som försvagas men med fördröjning; arbetskraftsbrist samtidigt som vissa sektorer drabbas hårdare
- Höga **prisökningar** drabbar alla sektorer
- Prognosen för lönesumma och **skatteunderlaget** nedreviderad i nominella termer. Varaktigt lägre real SKUP (jämfört med historisk trend)

Från kris till kris till kris senaste året

Återhämtning från pandemin pågår för fullt, dock med vissa utbudsproblem

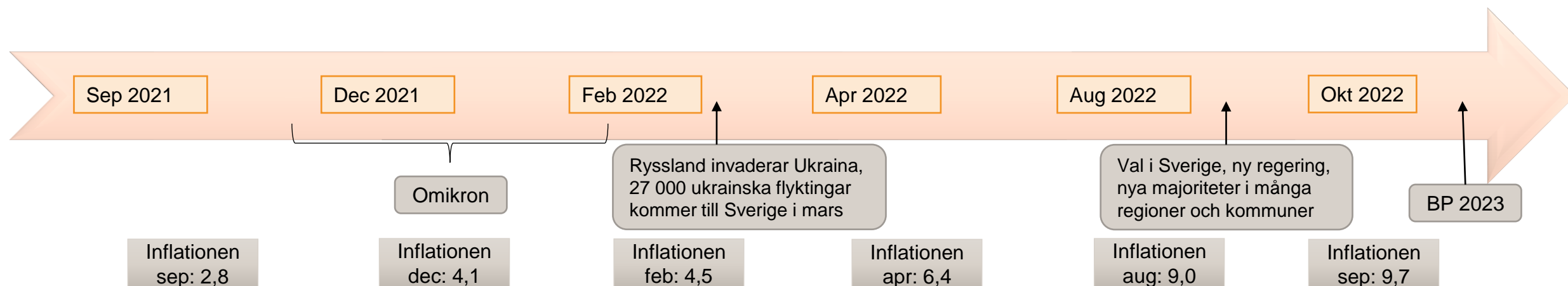
Omikron men ser ljuset i tunneln efter pandemin, lite oroande höga energipriser.

Omikron minskar, fortsatt ökande energi-priser, men annars läget under kontroll.

Krig i Ukraina. Flyktingvåg. Mkt höga energipriser. Högre inflation. Åter krisläge!

Mkt hög inflation. Snabba stora ränteökningar. Lågkonjunktur.

Inflationen fortsätter uppåt, högre ränteläge och inte bara ett utan två tuffa år framöver.

Av vissa kallad ”den perfekta stormen”

- Klimatförändringar skapar nya förutsättningar
  - Ökad efterfrågan på el, mindre utbud av kol och kärnkraft > ökat beroende av bl.a. naturgas och förnybart och mer jordbruk går till odling av biobränsle
  - Extremväder har gett brist på livsmedel pga dåliga skördar och vattenbrist
- Ekonomiska konsekvenser från pandemin påtagligt även 2022, dock i avtagande takt
  - Mycket expansiv finanspolitik > stark återhämtning > brist, bl.a. både på råvaror och personal (tjänstesektorn)
  - Flaskhalsar, höga fraktkostnader och utbudsproblem (t.ex. brist på halvledare)
- Rysslands invasion i Ukraina 2022 spär på samtliga problem ytterligare

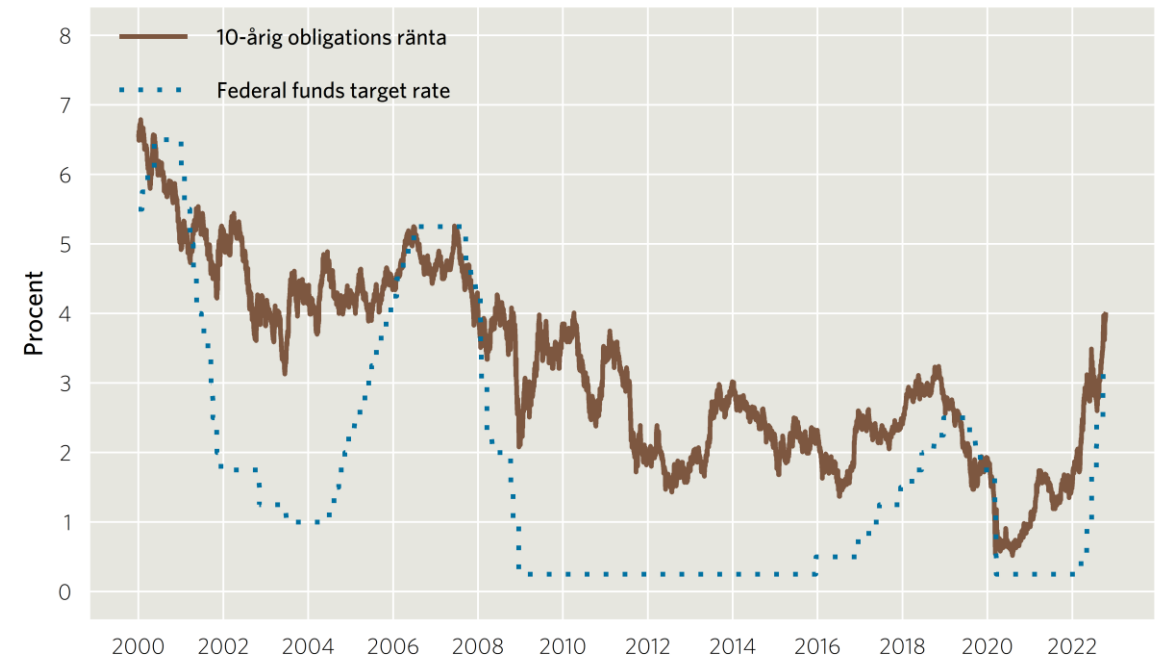

Inflations-
drivande

Höga räntor i USA

- Förväntningar om högre räntor och ökade riskpremier
- Snabb höjningscykel från Federal Reserve
- Avveckling av kvantitativa lättnader
- Påverkar globala kapitalmarknader
- Oro på finansiella marknader

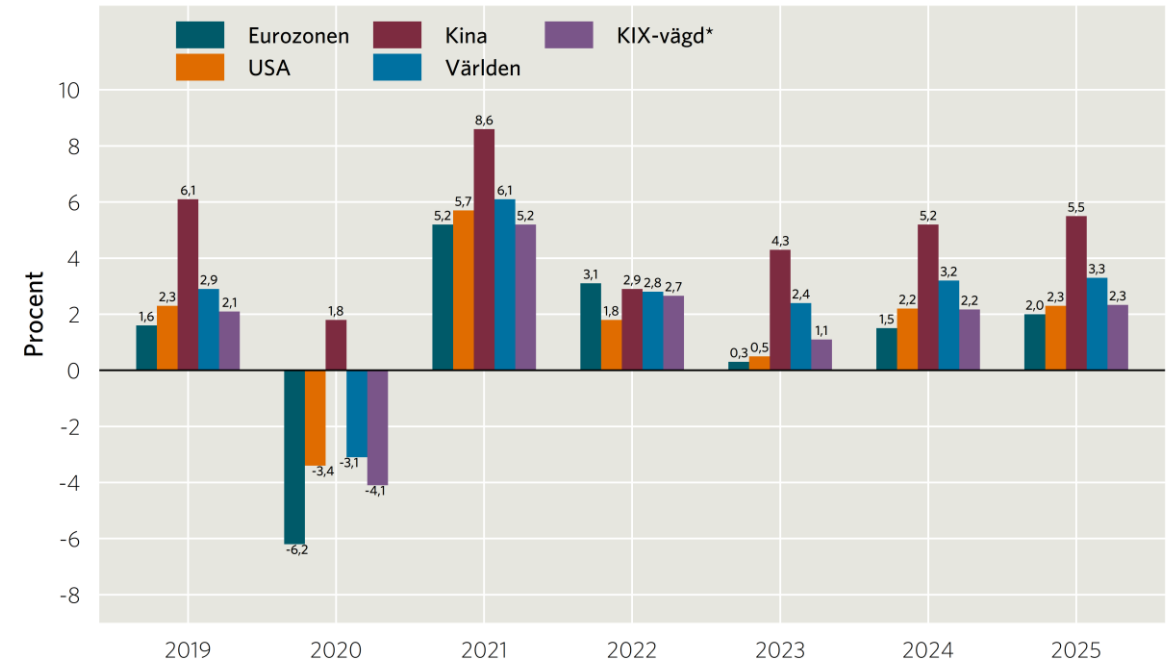
10 årig obligationsränta och styrränta i USA
Procent

Global inbromsning

- PP åtstramning i USA (stram arbetsmarknad o höga löner)
- Utbudsstörning i EU (DE+ITA)
- Kina (covid+fastigheter+pol)
- Globalt hög inflation och höga räntor => snabb inbromsning
- Utbudsstörningar kvar men minskar

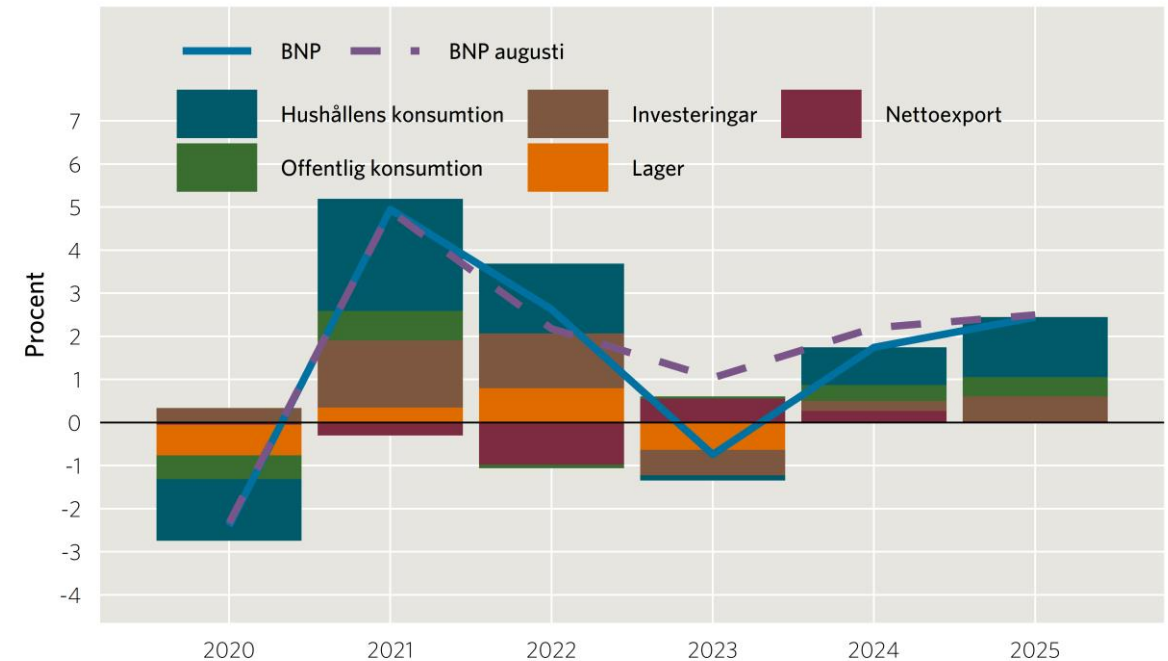
Global BNP-utveckling
Procent

Lågkonjunktur i Sverige

- Snabb inbromsning för hushållen
  - Ränta och inflation kyler ned
  - Kreditkanalen stramar åt ytterligare
- Lägre global efterfrågan > lägre export
- Investeringar skjuts upp
- Förändring i efterfrågan på sikt
- Varaktiga effekter på BNP

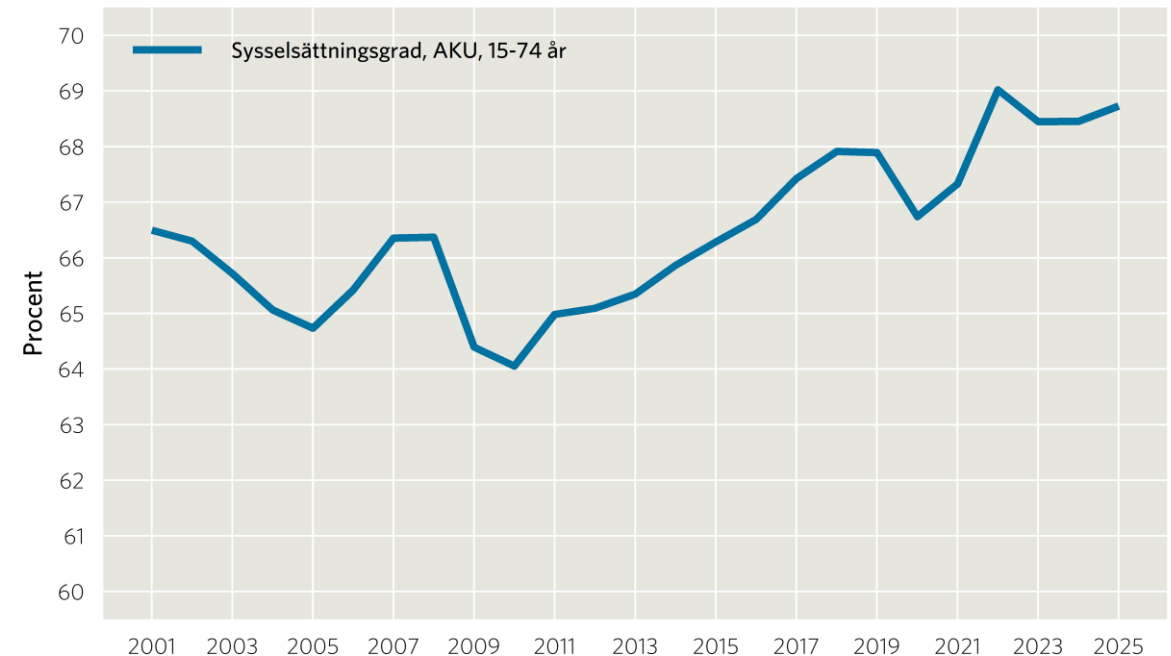
Bidrag till BNP-utveckling i Sverige
Procent

Arbetsmarknaden dock fortsatt stark

- Sämre konjunktur leder till lägre sysselsättningsgrad
- Kvar på en fortsatt hög nivå ändå
- Nivån hålls uppe av brist på viss arbetskraft
- Arbetslösheten stiger igen, upp mot 8,5 procent 2023-2024

Sysselsättningsgrad AKU, 15-74 år
Procent

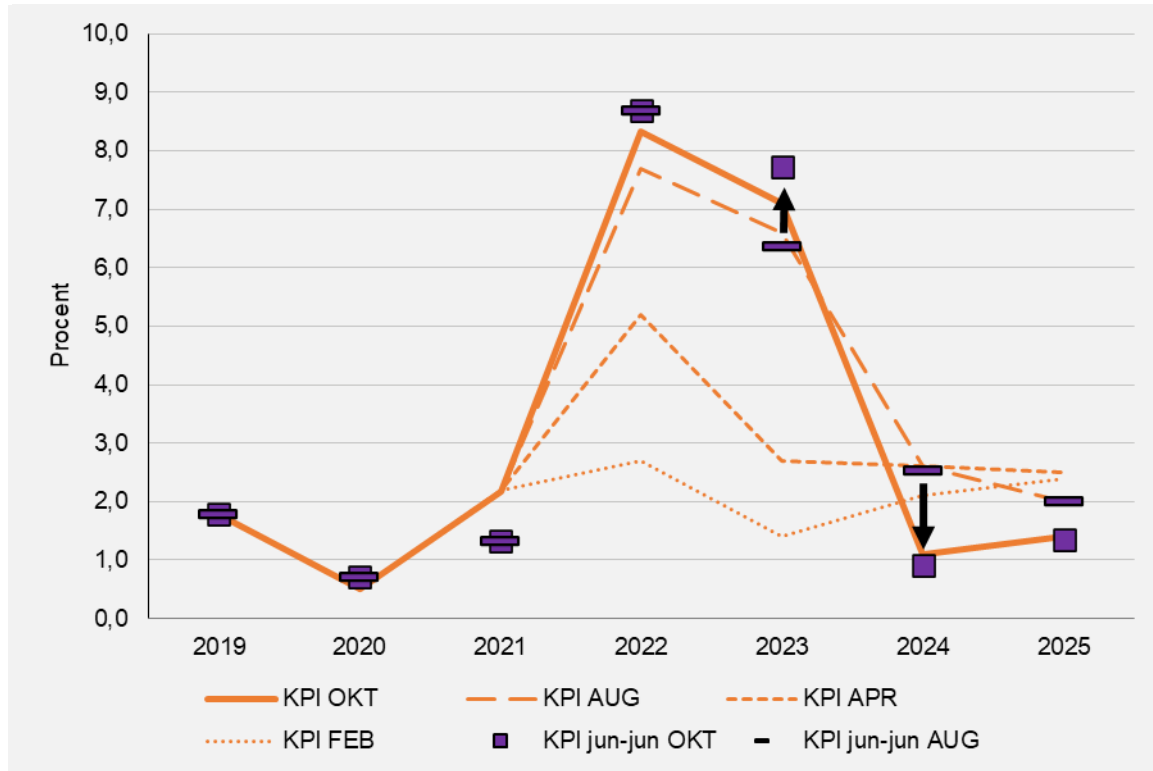

Inflationen toppar vid årsskiftet

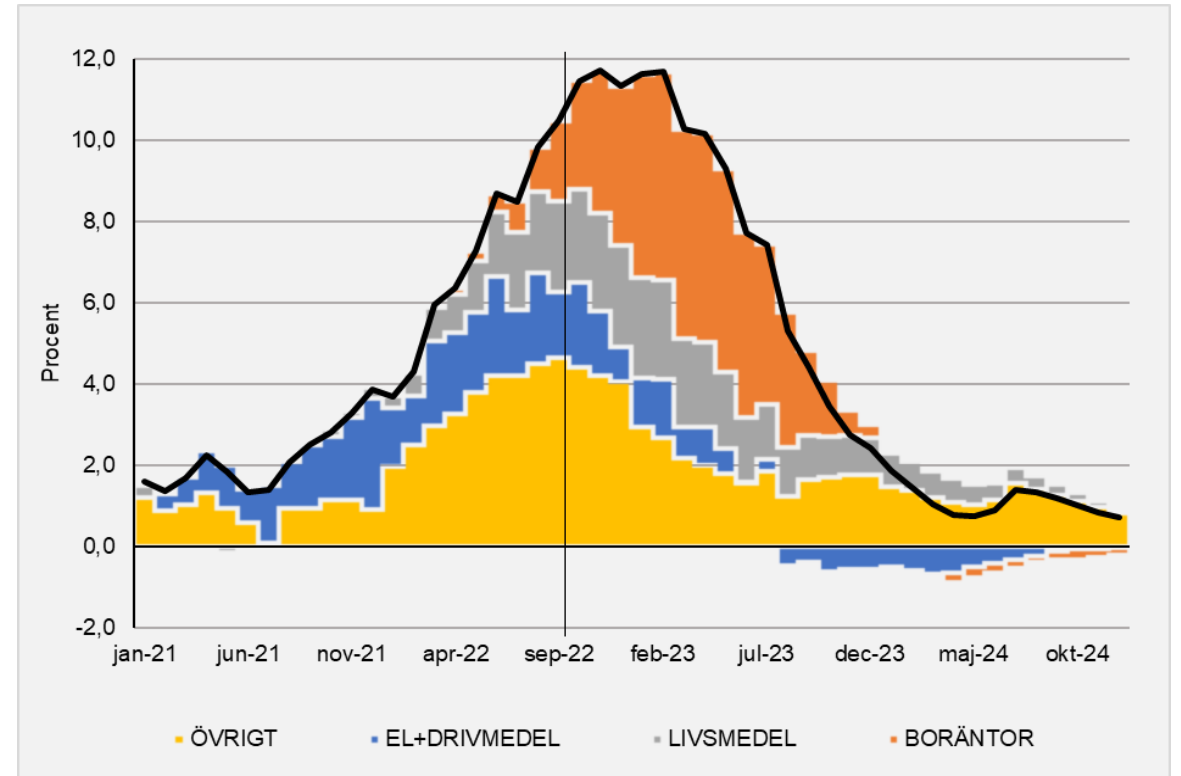
Utveckling av KPI vid olika prognostillfällen

Årlig procentuell förändring

KPI-inflationen uppdelad på komponenter

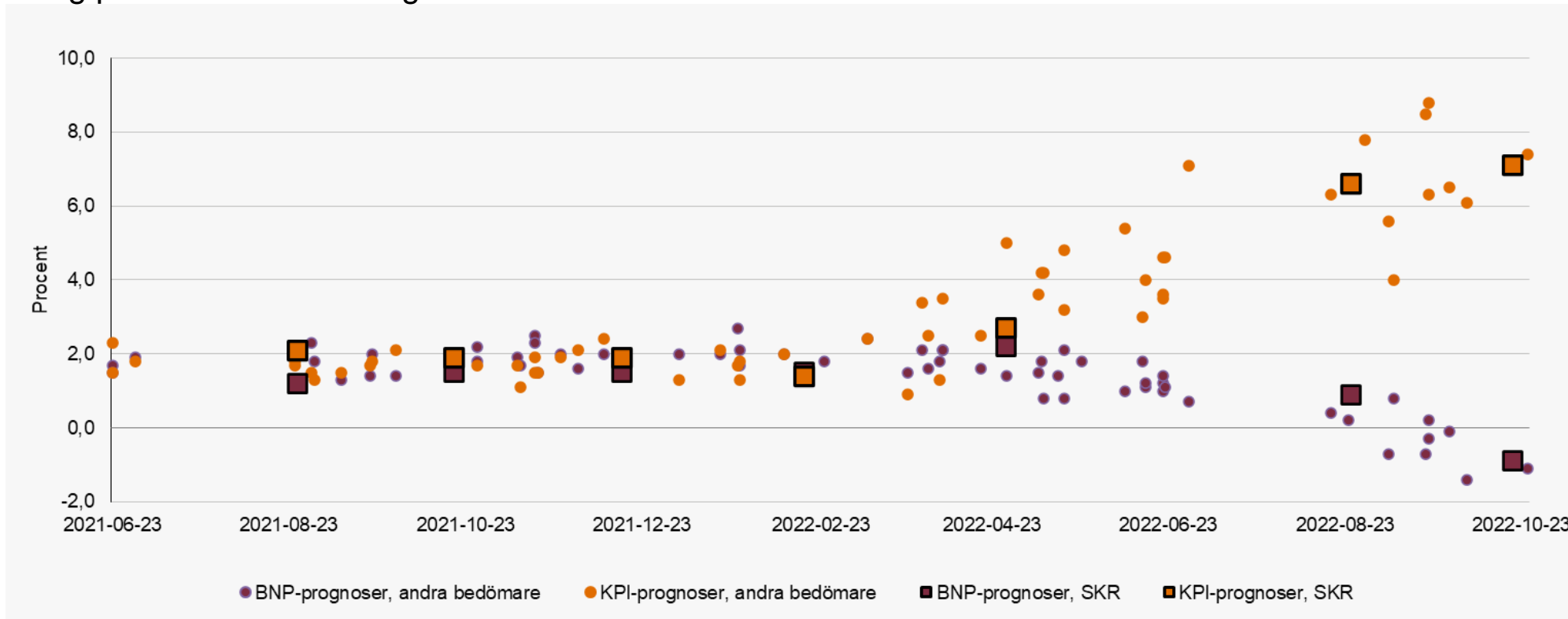
Årlig procentuell förändring

Utvecklingen har överraskat alla!

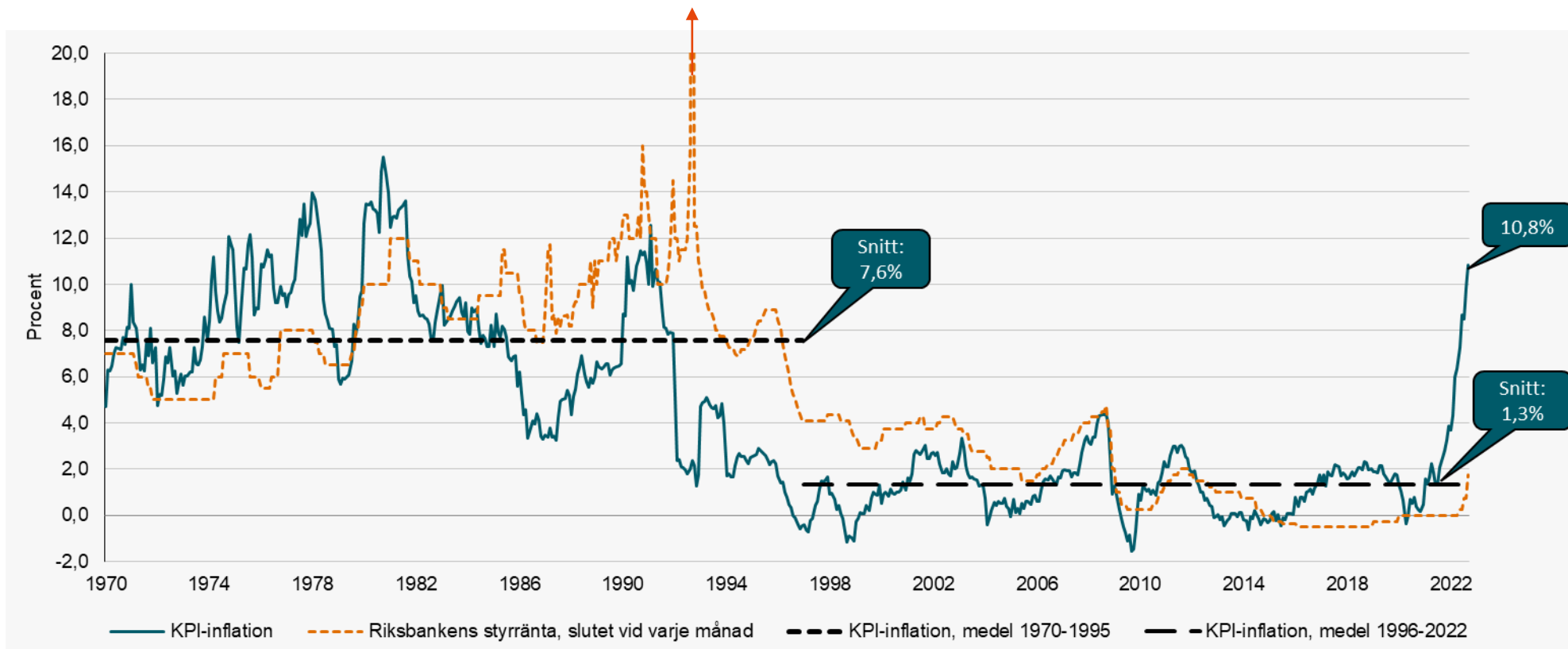
Prognoser av olika bedömare för BNP och KPI

Årlig procentuell förändring

Mitt inne i ett historiskt trendbrott

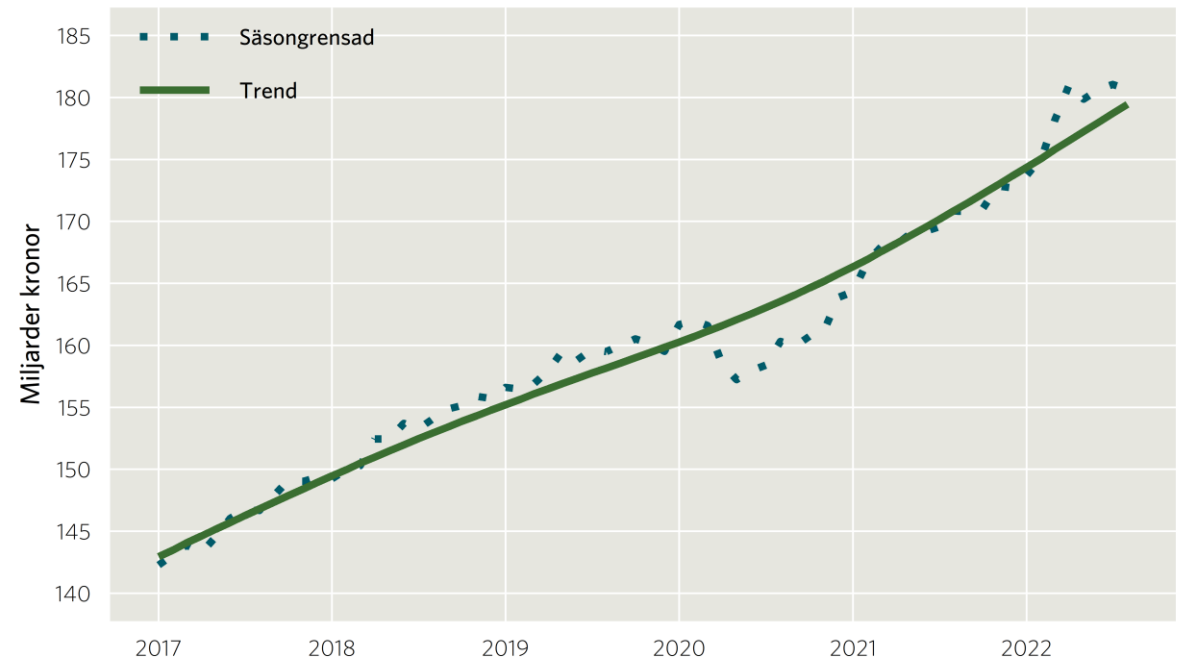
Utvecklingen av KPI-inflationen och Riksbankens styrränta sedan 1970

Lönesumman bromsar in

- Data från Skatteverkets arbetsgivardeklarationer
- Tillfälligt hög från maj månad
  - Restauranger och vård?
- Avmattning bygg och handel
- Lönesumman faller nästan aldrig!
(2009 minskade under hela året dec-dec)

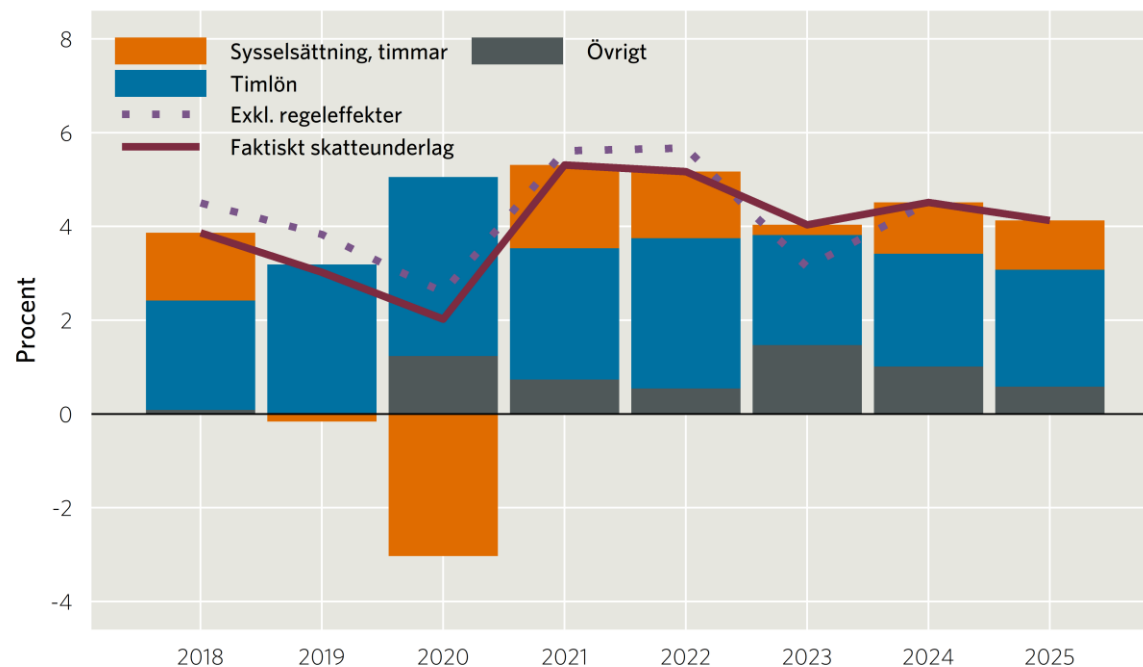
Utveckling av lönesumman i Sverige
Procent

Skatteunderlaget dämpas 2023

- Lågkonjunkturen slår hårdast mot sysselsättningen i räntekänsliga branscher
- Även medelarbetstiden minskar i år (minskande timanställningar)
- Lönesumman växer mer än historiskt genomsnitt i nominella termer

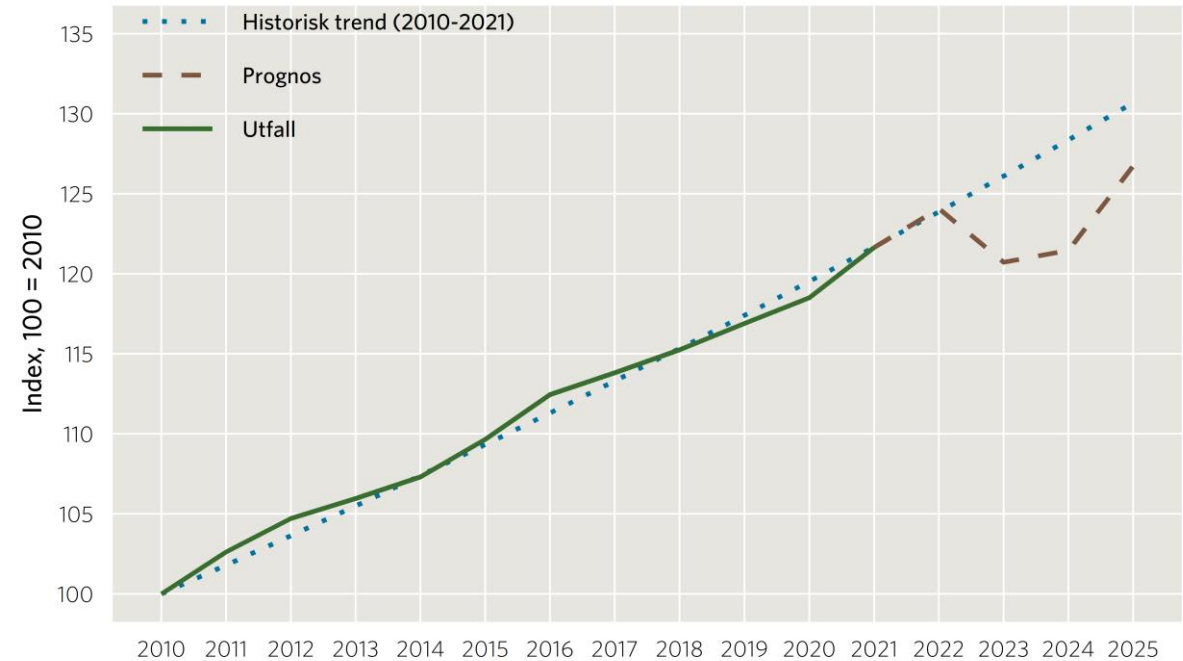
Skatteunderlagets utveckling, bidrag
Procent

Varaktigt lägre realt skatteunderlag

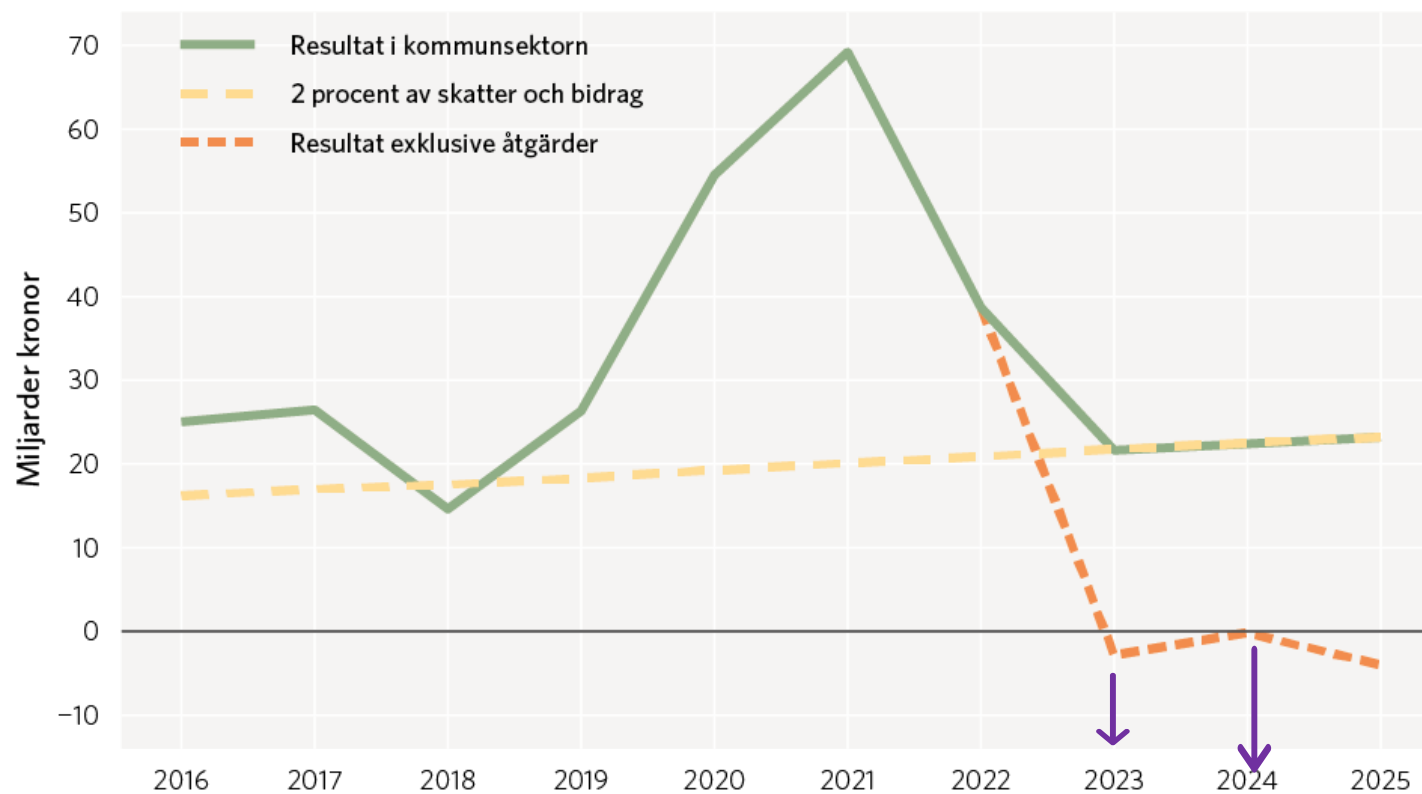
- Lågkonjunkturen slår på arbetade timmar 2023
- Prisnivån varaktigt högre
- Kräver anpassning av sektorn
- Kommer statsbidrag, höjs skatten eller stramas utgifter åt?

Real utveckling av skatteunderlaget
Procent

Vårens bedömning: Resultaten faller i kommunsektorn – nu har situationen förvärrats..

Miljarder kronor

Finanspolitisk ramverk kommunsektorn

- Balanskravsresultat: får ej vara negativt
  - Problem vid stor störning
  - Ingen utjämning mellan år
  - RUR
  - Risk för procyklisk politik
- Statsbidragen bestäms diskretionärt
- Idé: finanspolitisk regel för statsbidrag som tar hänsyn till konjunkturen
  - ”Gas och broms”
  - Prognososäkerhet
  - Planeringsförutsättningar
- Men oavsett ramverk => anpassning krävs av verksamheter (alla fattigare)

Extrabilder!

Tabell – BNP och efterfrågesidan

Tabell 3 • Försörjningsbalans, BNP och bytesbalans	länkad data						differenser (=revideringar)				
	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2021	2022	2023	2024	2025
Procentuell förändring											
BNP	5,1	2,6	-0,9	1,8	2,6	2,8	-0,1	0,5	-1,8	-0,4	0,3
Import	9,6	7,6	0,6	3,6	3,7	3,6	0,0	2,3	-0,9	0,0	1,0
Hushållens konsumtion	6,0	3,7	-0,3	1,9	3,6	3,1	-0,2	0,0	-1,1	0,2	1,4
Offentlig konsumtion	2,8	-0,5	0,2	1,2	1,7	1,0	-0,1	-1,3	-0,4	0,5	0,5
Staten	2,9	-0,3	1,9	4,8	3,7	2,1	0,0	-1,8	-0,7	2,5	1,8
Kommuner och regioner	2,8	-0,5	-0,4	-0,1	0,9	0,6	-0,1	-1,1	-0,3	-0,3	0,1
Bruttoinvesteringar	6,3	5,1	-2,1	0,9	2,8	1,0	0,1	4,6	-3,5	-1,4	-0,3
Lagerbidrag*	0,3	0,8	-0,6	0,0	0,0	-0,1	0,0	0,6	-0,5	0,0	-0,1
Export	7,9	4,7	1,2	4,1	3,2	5,3	0,0	0,0	-0,4	-0,6	0,2
Nettoexport*	-0,2	-1,0	0,3	0,4	-0,1	1,0	0,0	-0,9	0,2	-0,3	-0,4
Slutlig inhemsk efterfrågan*	5,0	2,8	-0,6	1,4	2,8	1,9	-0,1	0,8	-1,5	-0,1	0,7
BNP, kalenderkorrigerad	4,9	2,6	-0,7	1,8	2,8	2,6	-0,1	0,5	-1,8	-0,4	0,3

Tabell priser och räntor mm

Tabell 2 • Priser, räntor och länkad data

Procentuell förändring om inte annat anges

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	<i>differenser (=revideringar)</i>					
								2020	2021	2022	2023	2024	2025
KPIF*	0,5	2,4	7,5	5,0	1,5	1,7	2,0	0,0	0,0	0,4	0,5	-0,7	-0,3
KPI*	0,5	2,2	8,3	7,1	1,1	1,4	2,0	0,0	0,0	0,7	0,5	-1,5	-0,6
Basbelopp, kr	47,3	47,6	48,3	52,5	56,5	57,0	57,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,7	-0,2
10-årsränta*, %	0,0	0,3	1,6	2,4	2,0	1,9	2,1	0,0	0,0	0,2	0,1	-0,7	-1,0
5-årsränta*, %	-0,3	0,0	1,7	2,3	1,8	1,6	1,7	0,0	0,0	0,3	0,1	-0,7	-1,0
Statsskuldväxel 3 mån.*, %	-0,1	-0,2	0,9	2,2	1,4	1,3	1,4	0,0	0,0	0,3	0,2	0,3	-0,1
Reporänta, ultimo, %	0,00	0,00	2,50	1,75	1,25	1,25	1,50	0,00	0,00	1,00	-0,25	-1,00	-1,00
EUR/SEK*	10,5	10,1	10,6	10,6	10,2	9,9	9,8	0,0	0,0	0,1	0,4	0,2	0,1
USD/SEK*	9,2	8,6	10,2	10,9	10,3	9,8	9,6	0,0	0,0	0,4	1,1	0,8	0,6
KIX-index* samt **	118,5	114,3	121,4	123,0	118,0	114,1	113,2	0,0	-0,1	-0,3	3,2	1,0	0,2

Tabell arbetsmarknad

Tabell 5 • Nyckeltal för arbetsmarknad länkad data													
Procentuell förändring om inte annat anges								<i>differenser (=revideringar)</i>					
	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Befolkningen 15-74 år [a]	0,4	0,0	0,4	0,5	0,5	0,5	0,5	0,0	0,0	0,3	0,3	0,1	-0,1
Arbetskraften [b]	0,3	1,2	1,4	0,8	0,5	0,6	0,5	0,0	-0,2	0,5	0,1	-0,2	-0,1
Arbetskraftsdeltagande [b/a], %	73,0	73,8	74,6	74,8	74,8	74,8	74,9	0,1	0,0	0,1	-0,1	-0,3	-0,3
Antal sysselsatta [c]	-1,3	0,9	2,9	-0,3	0,5	1,1	0,9	0,0	-0,3	0,8	-1,4	-0,1	0,4
Sysselsättningsgrad [c/a], %	66,7	67,3	69,0	68,4	68,5	68,8	69,1	0,1	-0,1	0,3	-0,9	-1,0	-0,6
Arbetslöshet [(b-c)/b], %	8,5	8,8	7,5	8,4	8,4	8,0	7,7	0,0	0,0	-0,2	1,1	1,0	0,5
Arbetade timmar, kal.korr.	-3,8	2,2	1,8	0,3	1,4	1,3	1,0	0,0	0,0	-0,7	-2,3	0,8	1,1
Lönesumma	0,8	5,9	5,9	3,2	4,5	4,5	4,1	0,0	0,0	0,4	-0,8	0,0	-0,3
Timplön, KL*	2,1	2,6	2,9	3,2	3,3	3,4	3,3	0,0	-0,1	0,1	0,1	0,0	0,0
Timplön, NR**	4,8	3,5	4,0	2,9	3,0	3,1	3,0	0,0	0,0	-0,3	0,1	0,0	0,0

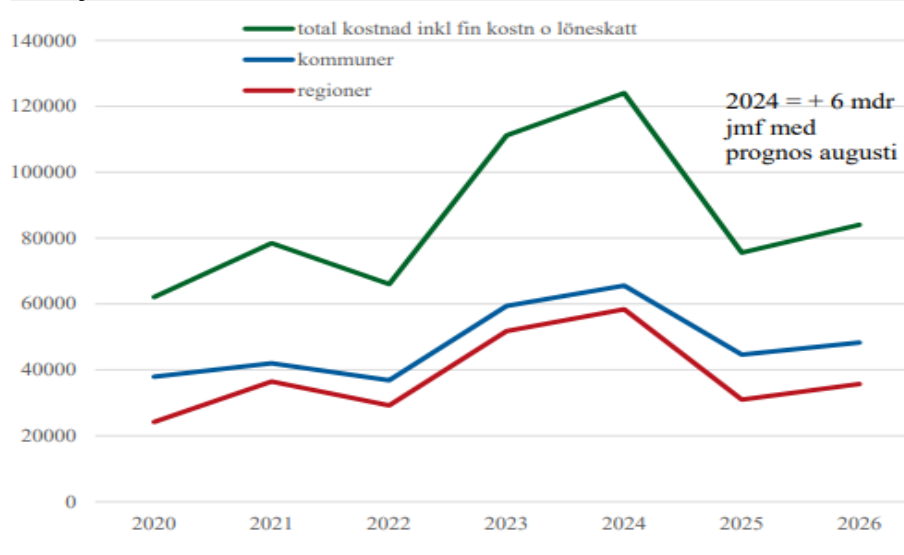
SKUP prognos och revidering

Bidrag till förändringen, procentenheter

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2021	2022	2023	2024	2025
Skatteunderlag	3,9	3,0	2,0	5,3	5,2	4,0	4,5	4,1	0,0	0,3	-0,6	0,1	-0,4
Underliggande skatteunderlag	4,5	3,8	2,6	5,6	5,7	3,1	4,5	4,1	0,0	0,3	-0,6	0,1	-0,4
Lönesumma	4,0	3,2	0,7	4,5	4,7	2,6	3,5	3,6	0,0	0,3	-0,6	0,0	-0,2
Pensioner	0,6	0,7	1,0	0,8	1,0	1,8	1,2	0,8	0,0	0,0	0,0	0,1	-0,1
- förtidspension	-0,1	0,0	0,0	-0,1	0,0	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
- övriga allmänna pensioner	0,3	0,4	0,5	0,5	0,3	0,8	0,3	0,4	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0
- avtalspensioner	0,3	0,3	0,5	0,4	0,5	0,8	0,8	0,4	0,0	0,0	0,0	0,1	-0,1
Sjukpenning	0,0	0,0	0,2	0,0	0,1	0,0	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Föräldrapenning	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
A-kassa+aktivitetsbidrag	-0,1	0,1	0,6	0,1	-0,3	-0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Grundavdrag	-0,4	-0,6	-0,5	0,2	-0,1	-0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,1	0,0	0,0
Övrigt	-0,4	-0,4	0,0	-0,4	-0,3	0,1	-0,4	-0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Höga pensionskostnader inflationsdrivet

Totala pensionskostnader per år
Miljoner kronor

Ökade pensionskostnader uppdelat på orsak
Miljarder kronor

